Autor Guste Santini
Petak, 27 Listopad 2000 14:45

"Masa novca u Hrvatskoj povećana sa 12 na 17 milijardi kuna"

na naslovnoj stranici započinje svoje izvješće "Jutarnji list". Tome dodaje:

"HNB PUSTIO NA TRŽIŠTE NOVIH 5 MILIJARDI KUNA".

Na trećoj stranici se dodaje naslov:
"U posljednja tri mjeseca u opticaj je pušteno novih pet milijardi kuna". U podnaslovu naglasak se stavlja na činjenicu odnosa stanja novčane mase danas i njenog stanja prije tri godine:
"Masa kuna u opticaju, koja je u posljednje tri godine oscilirala između 12 i 14 milijardi kuna, u kolovozu ove godine naglo se popela na gotovo 18 milijardi".

Naš ugledni ekonomist Dubravko Radošević podržava politiku centralne banke iako je smantra nedovoljnom mjerom. Kako nam nije namjera tumačiti mišljenja gospodina Radoševića iznijet ću, temeljem naslova, moja višegodišnja upozoravanja.

Primarni novac i novčana masa - "opslužitelji" konsolidirane bilance - svoju najveću vrijednost su dostigli 1996. godine kada je kunu konsolidirane bilance opsluživalo 13 lipa primarnog novca odnosno 17,03 lipe novčane mase.

Razdoblje koje je prethodilo zapravo je vrijeme remonetizacije. Naime, kao što je znano nakon hiperinlfacije količina novca je nedostatna da se opsluži proces reprodukcije. Ovo je rezultat, kao što je poznato, smanjenja brzine opticaja novca zbog "skoka" preferencije likvidnosti. Da li je 13 lipa odnosno 17,03 lipa po kuni bilance bilo više nego što je bilo potrebno valjalo bi istražiti. U svakom slučaju ostaje činjenica da nakon 1996. godine monetarna vlast relativno smanjuje iznos primarnog novca odnosno novčane mase u 1997. godini da bi, potom, u 1998. godini monetarna vlast i apsolutno smanjila iznos primarnog novca i novčane mase U godini kada je uveden porez na dodanu vrijednost - što je valjda trebalo poslužiti stabilizacijski na cijene a što nije, jasno, uspjelo). U 1999. godini količina primanog novca se povećava ali valja ukazati da to povećanje nije dostatno da iznos primarnog novca dostigne nivo koji je imao 1997. godine. Novčana je masa u 1999. godini bila za 1% veća od njezine veličine u 1997. godini. I tada u mjesec dana (siječanj 2000. godine) dolazi do smanjenja primarnog novca za gotovo 800 milijuna ili 9%, novčane mase 1.587 milijuna ili 13% respektivno. Primarni novac niti u svibnju 2000. godine nije dostigao razinu iz prosinca 1999. godine. Novčana masa je tek u svibnju "prestigla" razinu koju je ostvarila u prosincu 1999. godine za nekoliko milijuna kuna. Vrijednost konsolidirane bilance se je u prvih pet mjeseci 2000. godine povećala za više od tri milijarde kuna čime je "snabdjevenost novčanog krvotoka" još uvijek ispod razine koja je bila ostvarena u prosincu 1999. godine. U analizi nije uključena inflacija što znači da iznesene podatke valja za istu korigirati. Ovakvu monetarnu politiku odista možemo smatrati "tvrdom" monetarnom politikom što znači da monetarnu politiku moramo označiti aktivnim činiteljem rasta problema nelikvidnosti u procesu reprodukcije. Preciznije analize obih kretanja imali su i imaju priliku vidjeti stalni posjetioci ovih stranica, posebice dijela "Privredna kretanja" i "Analiza stanja".

Učinci monetarne politike od ožujka 2000. godine do kraja srpnja jasno pokazuju "nove vjetrove" jer se povećava "opskrbljenost" konsolidirane bilance likvidnim sredsvima. Još je

važnije da se diferencija između novčane mase i primarnog novca povećava što dovodi poslovne banke u zonu veće "elastičnosti". Sasvim precizno valja ukazati da su kretanja u svibnju, lipnju i srpnju sukladna sezonskim oscilacijama. Drugim rječima, monetarnu politiku valja odrediti kao "senzibilno" reagiranje na potrebe privrede.
U mjesecu kolovozu dinamika rasta "opskrbljenosti" konsolidirane bilance poslovnih banaka se usporava tako je odnos primarnog novca i konsolidirane bilance iznosio 11,31 lipu po kuni konsolidirane bilance dok je respektivna veličina za novčanu masu iznosila 17,27 lipa po kuni konsolidirane bilance.

Prema tome, u odnosu na 1996. godinu odnos primarnog novca je još uvijek manji (1996. godine je iznosio 13,00 lipa po kuni konsolidirane bilance. Opskrbljenost konsolidirane bilance novčanom masom dostigla je i prestigla nivo iz 1996. godine (16,85 lipa po kuni konsolidirane bilance) u srpnju kada je bilo 17.07 lipa po kuni konsolidirane bilance. U kolovozu je ta veličina iznosila 17,27 lipa po kuni konsolidirane bilance poslovnih banaka.

Prema tome, **učinak centralne banke valja pozdraviti jer je dinamizirala bilancu poslovnih banka što je vidljivo iz pasive bilance poslovnih banaka. Ovo nikako ne znači da su kretanja dostatna. Valja još mnog toga proraditi o čemu sam višestruko pisao na ovim web stranicama što se čitaoc može lako uvjeriti.**

Ipak bi se složio sa mišljenjem onih ekonomista koja smatraju ponašanje centralne banke u zadnje vrijeme pozitivnim iako ne i dostatnim. Odista bi Guverner morao osnovati posebno tjelo stručnjaka koji bi analizirali i istražili stanje u bankarskom sistemu. Birokaracija centralne banke to neće učiniti na zadovoljstvo hrvatskih građana. Konačno na to ga obavezuje i odbijanje Godišnjih izvješća za 1998. i 1999. godinu.